

دارونامه دفاع مقدس

مقدمه

جنگ تحمیلی و دفاع مقدس در حوزه‌های مختلف دستاوردها و تجارب ارزشمندی به دنبال داشته است. در حوزه علمی و سلامت، بسیاری از پیشرفت‌های دوران انقلاب اسلامی، ریشه در تجارب ارزشمند و حضور عزت‌مند و غرورآفرین جامعه پزشکی در دفاع مقدس داشته است. تدوین و انتشار آثار فاخر و گران‌بار علمی در زمره دستاوردهای عینی و ملموس علمی است. حوزه داروسازی در دفاع مقدس خدمات بسیار شایسته و حیات‌بخشی تقدیم ملت بزرگ ایران نموده است. اوج این خدمات در کنترل آثار و عوارض مرگبار سلاح‌های شیمیایی است که دشمن پلید بعثی در اقداماتی جنایت‌کارانه علیه جامعه بشری آنها را ناجوانمردانه و در طیف وسیعی علیه رزمندگان اسلام و مردم بی‌گناه مناطق مرزی نظیر سردشت و حتی ملت بی‌دفاع خود در حلبچه به کار گرفت. کتاب ارزشمند دارونامه دفاع مقدس، تلاشی است که خدمات جامعه سربلند داروسازی کشور در دفاع مقدس را به ترسیم می‌کشد. در این نوشتار این اثر مفید علمی به جامعه پزشکی و داروسازی کشور معرفی می‌گردد.

معرفی اجمالی کتاب

این کتاب محصول یک طرح پژوهشی در دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج) است. در این تحقیق تشکیلات و نحوه ارائه خدمات داروئی، شکل‌گیری واحد مدیریت خدمات داروئی، و نیز شکل‌گیری و ایجاد ساختار واحد مدیریت داروئی در بهداری رزمی طی ۸ سال دفاع مقدس بررسی شده است. در این مطالعه از روش ثبت خاطرات شفاهی افراد دست‌اندرکار واحد مدیریت خدمات داروئی و تجهیزات پزشکی در سطوح صف و ستاد بهداری رزمی استفاده شده است. از آرشيو موجود در باغ موزه دفاع مقدس نیز استفاده شده است.

این کتاب مشتمل بر مقدمه، تاریخچه، ساختار سازمانی در سطح بهداری رزمی، داروخانه‌های اورژانس‌ها و بیمارستان‌های صحرائی، نحوه ارائه خدمات داروئی به نیروهای خط مقدم، خدمات داروئی برای مقابله با عوارض سلاح‌های شیمیایی، خدمات انتقال خون به نیروهای عملیاتی، خدمات داروئی بهداری نزاجا، وزارت بهداری و خدمات داروئی دوران دفاع مقدس و نقش دانشکده داروسازی تهران در ارائه خدمات داروئی دوران دفاع مقدس است. همچنین مطالب تهیه شده و متن استخراج شده از مصاحبه با ۱۸ نفر از صاحب‌نظران و شخصیت‌های داروسازی و بهداری رزمی حاضر در دفاع مقدس نیز زینت‌بخش صفحات کتاب است.

مشخصات کتاب دارونامه دفاع مقدس

نام کتاب: دارونامه دفاع مقدس
تألیف: عبدالمجید چراغعلی - دکتر مهدی باقری - دکتر مجید شهرتی
نام مرکز علمی: دانشکده داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)
ناشر: انتشارات شناخت زندگی
صفحه آرائی: مریم اکبری پور
طرح جلد: سعید چراغعلی
شمارگان: ۱۰۰۰
تاریخ و نوبت چاپ: ۱۳۹۵ - چاپ اول
چاپ: اورپج
سرشناسه: چراغعلی، عبدالمجید، ۱۳۴۱
عنوان و پدیدآور: دارونامه دفاع مقدس: ثبت خاطرات شفاهی دست‌اندرکاران مدیریت مدیریت داروئی بهداری رزمی در ۸ سال دفاع مقدس
مشخصات نشر: تهران: شناخت زندگی، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری: ۲۴۴ ص: مصور
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۵۶۸-۳-۱
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: کتابنامه
موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۰۹، ۱۳۶۷ - امداد رسانی - خاطرات
موضوع: Iran-Iraq War, 1980-1988-War work-Diaries
شناسه افزوده: باقری، مهدی، ۱۳۶۷
شناسه افزوده: شهرتی، مجید، ۱۳۴۵
شناسه افزوده: دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، دانشکده داروسازی
رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ د ۲ ۱۶/ج ۴/۱۶ DSR
رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۳
شماره کتابشناسی ملی: ۴۵۲۵۷۳۰

توصیف کتاب و گزیده‌ای از مطالب ارائه شده در اولین

همایش تجلیل از شهیدای داروساز دفاع مقدس

به سهم خودم که حضور اندکی در دفاع مقدس به عنوان رزمنده و پس از دوران دانشجویی به عنوان امدادگر داشتم قدردان این نیک‌اندیشی و اقدام شایسته هستم.

در جلسه هماهنگی برگزاری همایش، از بنده خواستند که در خصوص اقدامات فعالان حوزه دارو به خصوص آنهایی که در تأمین داروهای مصدومان شیمیایی و تولید داروها دخالتی داشتند، مقاله‌ای بنویسم. همزمان با این درخواست به فکر فرورفتم و از خودم خجالت کشیدم. طی سال‌های پس از جنگ که به عنوان عضو هیأت علمی دانشکده مشغول فعالیت آموزشی - پژوهشی بوده‌ام و حتی تحقیقات و مطالعاتم را بر روی درمان مصدومیت با گاز خردل تا سال‌های پس از جنگ نیز ادامه داده‌ام، چرا یکی از پایان‌نامه‌های دانشجویی خود را متمرکز بر این موضوع نکرده‌ام که امروز وقتی از ما خواسته می‌شود تاریخچه‌ای در این زمینه بیان کنیم در نقطه صفر باشیم.

با خود گفتم چگونه می‌توانم در مدت کوتاهی که باقی مانده

بر موضوع سلاح‌های شیمیایی و درمان مسمومیت با آنها دارند اشتباهات سهوی که در متن آمده مورد تصحیح قرار می‌گرفت. در صفحات ۸۵ تا ۹۲ تلاش گردیده تا اقدامات دانشکده داروسازی تهران به عنوان یک مرکز علمی- پژوهشی و چگونگی قرار گرفتن تحقیقات اساتید در جهت حل مشکل درمان مصدومان شیمیایی تبیین گردد.

همان‌گونه که در مصاحبه با اساتید مذکور نیز آورده شده است دنیای استکباری در شرایطی غیرمنصفانه و ظالمانه با ما وارد جنگ شده بود. ایشان صدام را بر علیه ایران تجهیز کرده بودند. اجازه استفاده از سلاح‌های شیمیایی بر علیه رزمندگان و حتی غیرنظامیان را داده بودند، لکن حاضر نبودند داروی درمان مصدومان شیمیایی را به ایران آسیب‌دیده بدهند و به بهانه‌هایی مضحک از فروش دارو به ایران طفره می‌رفتند. اساتید دانشکده با همت و مدیریت مرحوم دکتر عباس شفیعی، دکتر دانش‌طلب، دکتر قنبرپور، دکتر رفیعی تهرانی و حمایت و پشتیبانی جهاد دانشگاهی و تلاش‌های مجاهدانه دانشجویان فعال و پرسنل دانشکده آنتی‌دوت‌های امیل نیتريت، مشتقات هیپوسولفیت سدیم و ... تولید و از مرگ صدها رزمنده مصدوم با سلاح‌های شیمیایی جلوگیری شد. بنده که خود در سال ۱۳۶۳ دانشجوی دانشکده داروسازی تهران شده بودم و در جهاد دانشگاهی دانشکده فعالیت می‌کردم و در آن زمان تأمین داروها از طریق جهاد دانشگاهی صورت می‌گرفت شاهد تلاش‌های ارزشمند این اساتید و نقش ایشان در تأمین داروها بودم. مطالعه کتاب را به دانشجویان عزیز که نیازمند دانستن بیشتر درباره چگونگی نقش- آفرینی ماندگار پیشینیان خود در عرصه علم و فناوری هستند و همچنین مدیران و فعالان عرصه دارو که نیازمند آشنا شدن با مدیریت در شرایط بحران می‌باشند توصیه و برای جناب آقای دکتر چراغعلی و گروه همکار ایشان جنابان آقایان دکتر باقری و دکتر شهرتی آرزوی سلامتی و توفیق دارم.

عباس کبریایی زاده

استاد فارماکولوژی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

Abbas Kebriaeezadeh

Professor of Pharmacology, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

(کمتر از ۴۰ روز) تا برگزاری همایش مطلبی بنویسم که تمام و کمال باشد و حق مطلب را ادا کند. نام و نشانی از تلاش‌گری از قلم نیافتد. من و نسل هم سن من در میانه راه به جهادگران داروسازی پیوسته بودیم اساتید بزرگی همچون مرحوم دکتر عباس شفیعی، مرحوم دکتر قنبرپور، مرحوم دکتر دانش‌طلب آغازگر این جهاد علمی برای مقابله با این عوامل شیمیایی بودند که امروز در میان ما نیستند. در همین افکار و مرور چگونگی تدوین مطلب بودم که جلسه تمام شد. دکتر چراغعلی که به‌حق رزمنده‌ای پاک‌سرشت و وظیفه‌شناس است به نزد آمد و گفت ما در دانشکده داروسازی بقیه الله (عج) اخیراً تحقیقی انجام داده‌ایم و در آن دارونامه دفاع مقدس را تدوین کرده‌ایم و آن را به صورت کتابی منتشر کرده‌ایم، فکر می‌کنم برای نگارش مقاله مناسب باشد از او خواستم کتاب را برایم بفرستد فردای همان روز جلسه هیأت تحریریه طب رزمی را داشتیم که ایشان تعدادی از این کتاب را با خودش آورده بود که به همکاران علاقه‌مند بدهد. کتاب را که مرور کردم دیدم دکتر چراغعلی این کار را هم مثل بقیه کارهایش درست و کامل انجام داده با تمام کسانی که در ذهنم مرور کرده بودم که حداقل مصاحبه تلفنی داشته باشم بلکه تعداد بیشتری مصاحبه کرده و نه تنها اطلاعات مربوط به چگونگی تولید آنتی‌دوت‌های شیمیایی را استخراج کرده بلکه به زنجیره تأمین دارو در دوران جنگ پرداخته است که به نظر من کتاب و اثری ارزشمند برای مدیریت در دوران بحران است. ایشان به‌خوبی و از طریق مصاحبه مستقیم با مسئولان وقت تاریخچه تشکیل واحد دارویی در بهداری رزمی سپاه را بیان و تغییرات ساختاری که در سیر زمان متوجه این واحد بوده است را به خوبی بیان داشته‌اند.

همه ما آگاهیم که وقتی جنگ آغاز شد ایران که در بحران انقلاب به سر می‌برد و بسیاری از ساختارهای رسمی به خصوص در بخش نظامی از مدار مدیریت خارج شده بودند، با ارتشی مواجه شد که دارای انسجام و پشتیبانی جهانی بود. سیر زمانی اینکه چگونه سپاه تازه تأسیس که فاقد هرگونه زیرساخت فرماندهی بود شکل گرفت و نهادهای پشتیبانی چون واحد دارویی که از ضروری‌ترین واحدهای پشتیبانی است چگونه به کمک سایر نهادها درآمدند را در ۷۵ صفحه اول کتاب می‌توان به خوبی یافت. در بخش‌های دیگر از کتاب به نقش دانشکده‌های داروسازی به خصوص نقش دانشکده داروسازی تهران در دوران دفاع مقدس پرداخته شده است. اگرچه نباید نقش سایر دانشکده‌های داروسازی کشور نظیر اصفهان، تبریز، مشهد و اهواز را در پشتیبانی از دفاع مقدس فراموش کنیم، در این بخش از طریق مصاحبه با اساتید دانشکده داروسازی تهران به خصوص دکتر عباس شفیعی (که خداوند ایشان را که پایه‌گذار داروسازی نوین ایران بودند مشمول رحمت واسعه خود قرار دهد) و دکتر مرتضی رفیعی تهرانی که از اساتید بنام داروسازی کشور هستند این نقش به خوبی تبیین گردیده است. اگرچه انتظار می‌رفت با اشرافی که جناب آقای دکتر چراغعلی